

Протягом 2017–2022 рр. вогнища *D. virgifera* виявили в раніше не заражених регіонах України, відбулося його розселення на території 15 областей у порівнянні з 9 областями в 2015–2016 роках.

Найефективнішим заходом контролю видів роду *Diabrotica* у літературних джерелах називають сівозміну, інші дослідники наполягають на поєднанні кількох методів: дотримання сівозміни, використання інсектицидів, вирощування стійких гібридів кукурудзи. Сучасні тенденції в управлінні шкідниками спрямовані за збільшення частки біологічного контролю чисельності шкідника, так як це сприяє збереженню екологічного стану навколишнього середовища.

УДК 632.(6+7):634.11

Ю. В. Васильєва, канд. с.-г., доцент, **Д. С. Харченко**, магістр
Державний біотехнологічний університет
**ОСНОВНІ ШКІДНИКИ ЯБЛУНІ У ПРОМИСЛОВИХ
НАСАДЖЕННЯХ**

Плодівництво України останні 20 років перебуває у процесі трансформації, не зважаючи на постійне зменшення площ під яблуневими садами, кількість зібраного врожаю щорічно зростає. Так, за даними Держстату України, площі під насадженнями яблунь у плодоносному віці станом на 2021 р. скоротилися більше, ніж у 2,5 рази порівняно з 2000 р., а виробництво яблук за цей час зросло майже вдвічі. Це пов'язано з інтенсифікацією технології вирощування яблунь. Однак, незважаючи на введення сучасних технологій вирощування та захисту плодкових рослин, негативний вплив від шкідливих організмів досі суттєвий, тому дослідження основних шкідників яблуні стало метою нашої роботи. До завдань входило: встановити видовий склад членистоногих шкідників; виявити види, що мали господарське значення; проаналізувати систему захисних заходів від основних шкідників.

Дослідження проводили протягом 2018–2023 рр. у промислових насадженнях яблуні ПА «Ватал», Богодухівського району Харківської області за загальноприйнятими методами. Обліки проводили на сортах: Айдаред, Голден Резистент, Глостер, Джонаголд Декоста, Флоріна, Чемпіон. Облікова площа становила 5,2 га. Яблуні вирощені

на клонових підщепах ММ-106 та 54-118, роки посадки — 2009–2010 рр. за схемою 4×2 м, на крапельному зрошенні.

В результаті досліджень були виявлені такі види шкідливих комах: *Cicadella* sp., *Stictocephala bisonia* Kopp & Yonke, 1977, *Aphis pomi* (De Geer, 1773)), *Dysaphis devectora* (Walker, 1849), *Lepidosaphes ulmi* (Linnaeus, 1758), *Quadraspidiotus perniciosus* Comstock, 1881, *Melolontha melolontha* (Linnaeus, 1758), *Melolontha hippocastani* Fabricius, 1801, *Tropinota hirta* (Poda, 1761), *Coenorrhinus pauxillus* Germar, 1824, *Rhynchites bacchus* (Linnaeus, 1758), *Tatianaerhynchites aequatus* (Linnaeus, 1767), *Sciaphobus squalidus* (Gyllenhal, 1834), *Anthonomus pomorum* (Linnaeus, 1758), *Phyllobius oblongus* (Linnaeus, 1758), *Zeuzera pyrina* (Linnaeus, 1761), *Cydia pomonella* (Linnaeus, 1758), *Hoplocampa testudinea* (Klug, 1816), *Dasineura mali* (Kieffer, 1904).

У роки досліджень господарське значення мали яблунева плодожерка (*C. pomonella*), довгоносики (*A. pomorum*, *S. squalidus*, *Ph. oblongus*), оленка волохата (*T. hirta*), зелена яблунева попелиця (*A. pomi*), каліфорнійська щитівка (*Q. perniciosus*) та яблунева листова галиця (*D. mali*). Перераховані фітофаги, крім яблунової плодожерки, шкодили осередково. Проти цих шкідників у господарстві протягом 2018–2021 рр. застосовували рекомендовані до використання на яблуні інсектициди, однак, через війну, витрати на засоби захисту рослин значно скоротилися і у 2022–2023 рр. використовували лише інсектициди проти яблунової плодожерки. Така ситуація призвела до збільшення якісних та кількісних втрат врожаю яблук.

Крім комах, до членистоногих шкідників також належать кліщі-фітофаги. У промислових яблуневих насадженнях було виявлено такі види шкідливих кліщів: *Tetranychus urticae* Koch, 1836, *Panonychus ulmi* (Koch, 1836), *Amphitetranynchus viennensis* (Zacher, 1920), *Eotetranychus pruni* (Oudemans, 1931), *Aculus schlechtendali* (Nalepa, 1890), *Eriophyes mali* Nalepa, 1926, *Bryobia redikorzevi* Reck, 1947, *Cenopalpus pulcher* (Canestrini & Fanzago, 1876).

Тетраніхові кліщі були виявлені протягом всього періоду досліджень. У різні роки домінували або глодовий (2018–2019 рр.), або звичайний павутинний кліщі (2020–2022 рр.). Поодинокі особини червоного плодового кліща було виявлено у 2018–2020 рр. та 2023 р., а незначні осередки садового павутинного — у 2018 та 2022 рр. Серед галових кліщів у 2018 р. домінував яблуневий іржавий, а у 2019–2023 рр. — яблуневий галовий кліщ. Слід зазначити, що у 2018–

2021 рр. акарициди та інсектоакарициди застосовували проти комплексу кліщів, а не окремих видів. Захист яблунь від кліщів у 2022–2023 рр. не проводився.

Таким чином, у промислових яблуневих садах на крапельному зрошенні було виявлено 19 видів шкідливих комах і 8 видів — кліщів-фітофагів. Найбільше господарське значення у всі роки досліджень мала яблунева плодожерка. Комплекс довгоносиків мав економічне значення осередково у фази розпукування бруньок – цвітіння. Оленка волохата завдавала суттєвої шкоди у фазі цвітіння, спостерігався крайовий ефект заселення яблунь. Зелена яблунева попелиця та яблунева листова галиця шкодили осередково протягом травня – серпня. Каліфорнійська щитівка траплялася осередками у липні – вересні. Павутинні та галові кліщі також шкодили осередково. Шкідливість перших була суттєвою у квітні – червні, а других — у липні – серпні. Захисні заходи, які проводилися у господарстві протягом 2018–2021 рр. були ефективними, а відсутність системи застосування інсектицидів та акарицидів у 2022–2023 рр. призвели до зниження якості та кількості врожаю яблук.

УДК 595.799

А.Д. Воробей, здобувачка^{1,2,1}, **Д.О. Батуркін**, здобувач^{1,3,2},

К.В. Давиденко³, канд. с.-г. н., доцент,

В.Л. Мешкова, д-р с.-г. наук, професор^{2,3}

1. ДСЛП «Харківлісозахист». 2. Державний біотехнологічний університет. 3. Український науково-дослідний інститут лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького

КОРОЇДИ ТА ЇХНІ ХИЖАКИ У ФЕРОМОННИХ ПАСТКАХ РІЗНОГО ТИПУ

У соснових насадженнях багатьох регіонів поширилися осередки короїдів із домінуванням *Ips acuminatus* (Gyllenhal, 1827) та *Ips sexdentatus* (Börner, 1776) [1, 3]. У міру згасання осередків цих видів комах збільшувалася чисельність великого (*Tomicus piniperda* (Linnaeus, 1758)) та малого соснових лубоїдів (*Tomicus minor* (Hartig, 1834)) [1]. У 2019–2022 рр. нами досліджено поширення хижих

¹ Науковий керівник – д-р с.-г. наук, професор В. Л. Мешкова

² Науковий керівник – канд. с.-г. наук, доц. К. В. Давиденко